

Hallituksen esitys Eduskunnalle ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta. Opetusministeriön hallinnonalalla järjestettävän aikuisten ammatillisen lisäkoulutuksen nykyinen hajanainen rahoitusjärjestelmä ehdotetaan koottavaksi yhdeksi kokonaisuudeksi. Lisäkoulutuksen rahoitus perustuisi lääninhallitusten sekä oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien välillä tehtäviin hankintasopimuksiin. Nykyiseen jatkolinjakoulutukseen liittyvistä lakisääteisistä kotikuntien maksuosuuksista luovuttaisiin. Valtakunnallisten ammatillisten erikoisoppilaitosten asema järjestettäisiin muuttamalla ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annettua lakia niin, että myös lain nimeen otetaan valtakunnalliset erikoisoppilaitokset. Ehdotettu lisäkoulutuksen rahoitus koskisi myös niitä.

Ehdotettu järjestelmä luo nykyistä paremmat mahdollisuudet tarkastella ammatillista lisäkoulutusta kokonaisvaltaisesti. Tavoitte-

na on lisäkoulutusta suuntaamalla ja laajentamalla kohottaa väestön koulutustasoa.

Samalla ehdotetaan tehtäviksi muutoksia ammatillisista oppilaitoksista annettuun lakiin, ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annettuun lakiin sekä oppisopimuskoulutuksesta annettuun lakiin. Muutokset koskevat lähinnä jatkolinjakoulutusta. Osa muutoksista on tarkoitus tehdä valtionosuusuudistusta koskevan lainsäädännön yhteydessä, koska samalla muutetaan samoja säännöksiä myös muilta osin.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan vuoden 1997 alusta. Laki ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta olisi voimassa vuoden 1997 loppuun. Vuoden 1998 alusta otetaan käyttöön valtakunnallinen laskennallinen rahoitusjärjestelmä.

Esitys liittyy valtion vuoden 1997 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Ammatillisen aikuiskoulutuksen käsitteet

Koulutuksen tarkoituksen mukaan ammatillinen aikuiskoulutus voidaan jakaa kolmeen ryhmään. Ammatillinen peruskoulutus ja sitä vastaava muu pitkäkestoinen koulutus luo perustan ammattialalla toimimiselle usein vuosikymmeniksi eteenpäin. Jatkolinjat ja muu pitempikestoinen lisäkoulutus antavat perusammattitaidon omaaville erikoistunutta ammattitaitoa, joka antaa mahdollisuuden työnkuvan laajentamiseen. Lyhytkestoinen täydennyskoulutus antaa työtehtäviin liittyviä suppeita lisävalmiuksia.

Rahoituksen ja organisoitavan mukaan ammatillinen aikuiskoulutus voidaan jakaa neljään ryhmään. Henkilöstökoulutus on yritysten ja julkisen hallinnon yksiköiden henkilöstölleen järjestämää tai ostamaa koulutusta, jonka tarkoituksena on henkilöstön kehittäminen yrityksen tai yksikön toimintastrategian mukaisesti. Työmarkkinajärjestöjen välisillä sopimuksilla henkilöstökoulutus on määritelty osaksi työtä, jolloin työnantaja maksaa koulutuksesta aiheutuvat kustannukset ja työntekijät saavat koulutusajalta palkkaa. Työnjohto-oikeutensa perusteella työnantaja päättää, ketkä henkilöstökoulutukseen osallistuvat.

Omaehtoinen ammatillinen aikuiskoulutus on koulutuspoliittisista lähtökohdista järjestettävää koulutusta, joka tarjoaa aikuisille heidän omista kehittymistarpeistaan lähtevän yleisen mahdollisuuden ammattitaidon hankkimiseen. Sitä voivat käyttää työssä olevat ja työttömät henkilöt kohottaakseen koulutustasoaan, suuntautuakseen uudelle alalle tai hankkiakseen erikoistunutta ammatillista osaamista. Omaehtoisuudesta johtuen koulutukseen hakeutuminen on vapaata ja päätöksen opiskelijoiden valinnasta tekee koulutuksen järjestävä laitos.

Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus on työvoimapolitiittisista lähtökohdista järjestettävää pääosin ammatillista koulutusta, jonka tehtävä on osana työvoimapolitiikkaa edistää työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapainoa työmarkkinoilla sekä torjua työttömyyttä ja

poistaa työvoimapulaa. Koulutusta suunnataan ensisijaisesti työttömille työnhakijoille. Varmistaakseen koulutuksen kohdentumisen tavoitteiden mukaisella tavalla työvoimahlinto valitsee opiskelijat.

Oppisopimuskoulutus on ammatillisen koulutuksen muoto, jossa opiskelija opiskelee työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä ja osallistuu lisäksi täydentävään opetukseen oppilaitoksessa. Oppisopimus on työnantajan ja työntekijän välinen työ sopimus, jonka oppisopimuskoulutuksen paikallishallinnosta vastaava kunnallinen hallintoviranomainen hyväksyy, jos sopimus täyttää säädetyt edellytykset.

Valtion rahoitus ammatilliseen aikuiskoulutukseen oli vuonna 1995 noin 2 214 miljoonaa markkaa ja kuntien rahoitus noin 665 miljoonaa markkaa.

1.2. Henkilöstökoulutus

Tilastokeskuksen aikuiskoulutustutkimuksen ennakkotietojen mukaan henkilöstökoulutukseen osallistui vuonna 1995 831 000 palkansaajaa. Koulutuksen kesto osallistujaa kohti oli noin kahdeksan päivää. Tämä vastaa yhteensä noin 35 000 vuotuista opiskelijapaikkaa. Pääosan koulutuksesta järjestivät yritykset itse tai kaupalliset koulutusorganisaatiot. Tilastokeskuksen oppilaitostilastojen perusteella voidaan arvioida, että noin 15 % henkilöstökoulutuksesta järjestettiin oppilaitoksissa yritysten ja julkisten työnantajien ostamina kursseina. Oppilaitosten maksullisena palvelutoimintana järjestämille avoimille täydennyskursseille osallistui myös henkilöstökoulutukseen osallistuvia. Määrän voidaan arvioida olevan pienempi kuin yritysten ostamille kursseille osallistuneiden määrä.

Valtio tukee henkilöstökoulutusta useita kanavia myöten. Ammatilliset erikoisoppilaitokset saavat toimintaansa lakisääteistä valtionosuutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisesti. Valtionosuus määräytyy laskennallisten opetustuntien tai opintoviikkoa kohden määrättyjen yksikköhintojen ja opetusministeriön kullekin vuodelle vahvistamien opetustuntien

tai opintoviikkojen määrän mukaan. Vuonna 1994 ammatillisten erikoisoppilaitosten järjestämään koulutukseen osallistui noin 240 000 henkilöä. Erikoisoppilaitosten toiminnasta noin 90 % on henkilöstökoulutusta. Vuonna 1995 henkilöstökoulutukseen kohdistuneen valtionosuuden arvioidaan olleen noin 100 miljoonaa markkaa.

Kauppa- ja teollisuusministeriö tuki pienten ja keskisuurten yritysten johto- ja avainhenkilöstön koulutusta vuonna 1995 noin 50 miljoonalla markalla.

Henkilöstökoulutusta voidaan järjestää 4—12 kuukauden mittaisena oppisopimuskoulutuksena. Vuonna 1995 oli opetusministeriön mitoituspäätöksen mukaan muiden kuin vastavalmistuneiden nuorten lisäkoulutuksessa 3 000 oppisopimusta. Karkeasti voidaan arvioida, että siitä noin 80 % eli noin 2 400 vuotuista koulutuspaikkaa oli sellaista, jossa oppisopimus solmittiin yrityksen palveluksessa jo olevan henkilön kanssa. Vaikka kyseessä tällöinkin oli muodollisesti oppisopimuskoulutus, asiallisesti tällainen koulutus voidaan rinnastaa henkilöstökoulutukseen. Valtionosuuden perusteena oleva keskimääräinen vuotuinen yksikköhinta vuonna 1995 oli lisäkoulutuksessa 15 000 markkaa. Valtionosuus on 97 % yksikköhinnasta. Henkilöstökoulutukseen rinnastettavaan oppisopimuskoulutukseen kohdistuvan valtion tuen voidaan näin ollen arvioida olleen vuonna 1995 kokonaisuutena noin 35 miljoonaa markkaa. Kuntien rahoitus oli noin miljoona markkaa.

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen yhtenä muotona ovat työnantajien kanssa tehtävät yhteishankinnat. Niillä rahoitetaan toisaalta koulutusta, joka kohdistuu palkattavaan uuteen työvoimaan, ja toisaalta yritysten rakennemuutostilanteissa työvoimapolitiittisin perustein työnantajien palveluksessa jo olevaan työvoimaan. Viime vuosina tällainen koulutus on ollut vähäistä.

Lääninhallitukset voivat tukea talousarvion momentin 29.69.33 "Ammatillinen aikuiskoulutus" määrärahalla ammatillisissa oppilaitoksissa järjestettävää ammatillista täydennyskoulutusta. Määrärahaa voidaan käyttää pienyritysten henkilöstökoulutuksen koulutusmaksujen alentamiseen, mutta käyttö tähän tarkoitukseen on hyvin vähäistä. Lääninhallitukset käyttävät määrärahan oppilaitosten avoimesti markkinoitavan täydennyskoulutuksen tukemiseen. Siihen voivat osallistua yksittäisinä opiskelijoina myös

henkilöstökoulutuksessa olevat, mutta määrän ei arvioida olevan merkittävä.

1.3. Omaehtoinen ammatillinen aikuiskoulutus

Omaehtoinen ammatillinen aikuiskoulutus on opetusministeriön hallinnonalan ja osittain kuntien rahoittamaa koulutusta. Se muodostuu ammatillisesta peruskoulutuksesta, jatkolinjoista ja ammatillisesta täydennyskoulutuksesta.

Ammatillinen peruskoulutus luo perustan ammattialalla toimimiselle usein vuosikymmeniksi eteenpäin. Opiskelijan kannalta koulutus voi olla uusi mahdollisuus nuoruudessa hankkimatta jääneen peruskoulutuksen saamiseksi tai uuden peruskoulutuksen hankkiminen työelämän tai henkilökohtaisen suuntautumisen muutostilanteessa. Koulutuksen tutkintorakenteen päättää opetusministeriö ja opetuksen pääpiirteisen sisällön opetushallitus. Pitkälle tulevaisuuteen tähtäävän laaja-alaisen luonteensa vuoksi peruskoulutus muuttuu muuhun koulutukseen verrattuna suhteellisen hitaasti, vaikka sitä pidetäänkin jatkuvasti kehityksen tasalla. Sekä nuorten että aikuisten koulutus tähtää samoihin tutkintoihin. Koulutus on pitkäkestoista, 1—5 -vuotista. Vuonna 1995 omaehtoiseen aikuisten ammatilliseen peruskoulutukseen osallistui 31 700 henkilöä.

Jatkolinjat antavat ammatillisen peruskoulutuksen tai muutoin perusammattitaidon omaaville kansalaisille erikoistavaa ammatitaitoa, jonka tarkoituksena on olla välittömästi tai lyhyellä aikavälillä käyttökelpoista työtehtävissä ja joka antaa mahdollisuuden työnkuvan laajentamiseen tai uudelleen suuntaamiseen. Opetuksen sisältöä ei säännellä keskushallinnon määräyksin, joten jatkolinjojen sisällöt muuttuvat jatkuvasti kysynnän mukaan. Jatkolinjoja käytetään enenevästi ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin valmentavana koulutuksena. Jatkolinjan kesto voi olla 400—700 tuntia, mikä vastaa noin 3—5 kuukauden päätoimista opiskelua. Vuonna 1994 jatkolinjoille osallistui 32 900 henkilöä. Ennakkotietojen mukaan määrä on sen jälkeen selvästi kasvanut.

Kansalaisille tarjottavan omaehtoisen ammatillisen peruskoulutuksen ja jatkolinjojen määrästä päätetään vuosittain valtion talousarviossa yhtenä kokonaisuutena. Vuonna 1996 määrä on yhteensä 45 000 vuotuista koulutuspaikkaa. Opetusministeriö on jaka-

nut kokonaisuutensa läänien kesken. Lääninhallitukset päättävät, miten ne jakavat kiintiönsä ammatilliseen peruskoulutukseen ja jatkolinjoihin, missä oppilaitoksissa koulutus järjestetään ja mitä järjestettävä koulutus on. Voidaan arvioida, että hieman yli puolet koulutuspaikoista käytetään jatkolinjakoulutukseen ja hieman alle puolet ammatilliseen peruskoulutukseen.

Ammatillisen peruskoulutuksen ja jatkolinjoiden koulutuspaikkojen kokonaisuutensa noin 70 % suuntautuu valtionosuusjärjestelmän mukaisesti rahoitettuihin oppilaitoksiin. Keskimääräinen yksikköhinta on vuonna 1996 noin 33 600 markkaa. Loput 30 % näiden koulutuspaikkojen kokonaisuutensa suuntautuu ammatillisiin aikuiskoulutuskeskuksiin, joiden rahoitusjärjestelmä poikkeaa muiden ammatillisten oppilaitosten rahoitusjärjestelmästä. Rahoituksen suuruus sovitaan lääninhallituksen ja aikuiskoulutuskeskuksen välisessä koulutuksen hankintasopimuksessa. Lääninhallitukset eivät saa hankintojen kokonaisuudessa kuitenkaan ylittää valtionosuusjärjestelmän keskimääräistä hintaa opiskelijaa kohti. Kotikuntien maksuosuus on sama kuin valtionosuusjärjestelmän mukaisesti rahoitettavassa koulutuksessa. Valtion maksuosuus on 57 % ja kuntien 43 %.

Vuoden 1996 talousarvion opiskelijamäärien mukainen valtion rahoitus aikuisten omaehtoiseen ammatilliseen peruskoulutukseen ja jatkolinjoihin on yhteensä noin 860 miljoonaa markkaa ja kuntien lakisääteinen rahoitus noin 650 miljoonaa markkaa. Ammatillisissa peruskoulutuksessa ja jatkolinjilla voidaan opiskelijoilta lisäksi periä maksuja.

Ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutus sisältyy edellä mainittuihin lukuihin. Yhdeksän väliaikaisen ammattikorkeakoulun vakinaistuttua 1.8.1996 on niiden koulutuksen määrällisen säätelyn järjestelmä muutunut. Lisätalousarviossa on päätetty niiden aikuiskoulutuksen opiskelijapaikkamäärä ja opetusministeriö on jakanut sen ammattikorkeakouluittain. Käytännössä tämä on sovittu ministeriön ja ammattikorkeakoulujen tavoite- ja tulossopimusten yhteydessä. Vuonna 1996 on vakinaisissa ammattikorkeakouluissa yhteensä 4 420 aikuiskoulutuksen opiskelijapaikkaa. Vastaavasti on vähennetty lääninhallitusten käytössä olevien opiskelijapaikkojen määrää. Väliaikaisten ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksen määrällinen säätely on edelleen lääninhallitusten kautta

tapahtuvan säätelyn piirissä.

Aikuisten ammatillista peruskoulutusta järjestetään myös kolmessa ammatillisessa erikoisoppilaitoksessa. Markkinointi-instituutissa, MJK-instituutissa ja Suomen yrittäjäopistossa on kaupan ja hallinnon alan peruskoulutusta. Opiskelijamäärä on yhteensä noin 800. Koulutus järjestetään monimuoto-opetuksena. Valtio osallistuu tämän koulutuksen rahoitukseen samalla tavoin kuin ammatillisten erikoisoppilaitosten muuhunkin koulutukseen. Valtaosa koulutuksen kustannuksista katetaan opiskelijoilta perittävillä maksuilla. Kunnat eivät osallistu tämän peruskoulutuksen rahoitukseen.

Jatkolinjakoulutukseen rinnasteisena voidaan pitää kauppa- ja teollisuusministeriön myöntämää tukea alkavien yrittäjien koulutukseen. Vuonna 1995 tuki oli noin 20 miljoonaa markkaa.

Ammatillinen täydennyskoulutus antaa kansalaisille heidän kulloisiinkin työtehtäviinsä liittyviä suppeampia lisävalmiuksia. Täydennyskoulutuksen sisältöä ei säännellä keskushallinnon määräyksiin. Tarjottava koulutus muuttuu jatkuvasti kysynnän muutosten mukaan. Vuonna 1994 oppilaitoksissa järjestettyyn avoimesti haettavissa olleen täydennyskoulutukseen osallistui noin 217 000 henkilöä. Koulutuksen määrän arvioidaan olleen noin 6 000 opiskelijavuoden suuruusluokkaa.

Lääninhallitukset käyttivät momentin 29.69.33 "Ammatillinen aikuiskoulutus" määrärahasta vuonna 1995 ammatillisissa oppilaitoksissa järjestetyn täydennyskoulutuksen tukemiseen 88 miljoonaa markkaa. Tuen arvioidaan kohdistuneen 3 600 vuotuisen koulutuspaikkaan.

1.4. Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän aikuisten ammatillisen peruskoulutuksen määrää ei valtion taholta säädelä. Vuonna 1995, jolloin määrää vielä säädeltiin, tätä koulutusta varten oli 4 600 vuotuisesta koulutuspaikkaa. Tutkintorakenne on sama kuin muussakin ammatillisessa peruskoulutuksessa ja myös opetuksen sisältöä säännellään samalla tavoin.

Rahoitus määräytyy oppisopimuskoulutuksesta annetun lain (1605/92) mukaisesti ammatillista peruskoulutusta varten opiskelijaa kohden vahvistettujen laskennallisten yksikköhintojen ja opiskelijamäärien mukaisesti.

Keskimääräinen yksikköhinta oli vuonna 1995 27 000 markkaa. Valtionosuus opiskelijaa kohden on 97 % yksikköhinnasta. Edellä mainitun 4 600 vuotuisen koulutuspaikan mukaisesti valtio rahoitti vuonna 1995 oppisopimuskoulutuksena järjestettävää aikuisten ammatillista peruskoulutusta noin 120 miljoonalla markalla.

Oppisopimuskoulutuksena järjestettävä ammatillinen lisäkoulutus voi olla kestoltaan 4—12 kuukautta. Sen sisältöä ei säännellä valtion määräyksin. Vuonna 1995 oli opetusministeriön tekemän mitoituspäätöksen mukaan muiden kuin vastavalmistuneiden nuorten lisäkoulutuksessa enintään 3 000 oppisopimusta. Valtionosuuden perusteena oleva keskimääräinen vuotuinen yksikköhinta lisäkoulutuksessa on 15 000 markkaa. Edellä on jo todettu, että noin 80 % lisäkoulutuksesta voidaan arvioida olevan luonteeltaan henkilöstökoulutukseen rinnastettavaa. Noin 20 % koulutuspaikoista suuntautuu siten henkilöille, jotka eivät ennen koulutuksen alkua ole olleet koulutusyrityksen palveluksessa. Luonteeltaan tämä koulutus on omaehtoisena koulutuksena järjestettäviin jatkolinjoihin rinnastettavaa. Vuonna 1995 valtion rahoitus tähän osuuteen on edellä mainitun 3 000 oppisopimuksen mukaan noin 9 miljoonaa markkaa.

1.5. Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus

Työvoimakoulutuksen tehtävänä on osana aktiivista työvoimapolitiikkaa huolehtia siitä, että ammattitaitoisen työvoiman puute ei heikennä työmarkkinoiden toimivuutta. Työministeriö jakaa talusarviossa olevan koulutuksen hankintamäärärahan työvoimapiirien (13) kesken. Koulutushankinnoista pääosan tekevät työvoimapiirit. Jossain määrin hankintavaltuuksia on siirretty myös työvoimatoimistoille.

Vuonna 1995 hankittu työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus käsitti 7 115 000 opiskelijatyöpäivää. Keskimäärin koulutuksessa oli jatkuvasti 33 900 opiskelijaa. Koulutuksen suorittaneiden määrä oli vuonna 1995 72 700. Heistä runsaat 10 % osallistui aieman koulutuksen tai työkokemuksen mukaan perus- tai uudelleenkoulutukseksi määritellyyn koulutukseen, vajaat 60 % jatko- ja täydennyskoulutukseen ja vajaat 30 % ohjataan koulutukseen, kielikoulutukseen tai muuhun yleisiä valmiuksia antavaan koulutukseen. Koulutuksen keskimääräinen kesto

oli noin neljä kuukautta. Alle kuukauden kestoisessa koulutuksessa oli 17,0 %, 1—3 kuukauden kestoisessa 46,2 %, 4—6 kuukauden kestoisessa 23,5 % ja sitä pitemmässä koulutuksessa 13,3 %.

Vuonna 1995 valtio käytti työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankkimiseen noin 925 miljoonaa markkaa.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Uudistuksen tavoitteet

Ammatillista koulutusta on viime vuosina voimakkaasti laajennettu ja kehitetty. Niinpä nuorempien ikäluokkien koulutustaso on kansainvälisestikin vertaillen korkea. Sen sijaan vanhemmista ikäluokista enemmistöllä ei ole ammatillisesti eriytyvää koulutusta. Heillä on kuitenkin edessään vielä runsaasti työvuosia. Työelämän nopea muuttuminen muuttaa ammattitaitovaatimuksia nopeasti myös hyvän peruskoulutuksen omaavien kohdalla. Useimmat joutuvat elämänsä aikana kouluttautumaan uudenlaisiin työtehtäviin tai kokonaan uuteen ammattiin. Työelämä odottaa työntekijöiltä aikaisempaa laaja-alaisempaa osaamista. Niinpä suomalaisen yhteiskunnan erääksi keskeiseksi tavoitteeksi on asetettu väestön koulutustason nostaminen. Elinikäisen oppimisen periaate on niin Euroopassa kuin Suomessakin nostettu koulutuspolitiikan johtavaksi periaatteeksi. Työelämään kytkeytyvä ammatillinen lisäkoulutus on eräs tärkeimmistä keinoista koulutustason kohottajana.

Ammatillinen koulutus Suomessa järjestetään varsin oppilaitoskeskeisesti. Oppilaitosten ja työelämän välisen vuorovaikutuksen vähäisyyteen on kiinnitetty viime vuosina runsaasti huomiota. Tavoitteena on koulutuksen lähentäminen työelämän tarpeisiin. Koulutuksen vieminen ja toteuttaminen työpaikoilla nähdään entistä tärkeämmäksi. Työssä oppiminen ja oppivat organisaatiot ovat tärkeitä tutkimuskohteita. Oppisopimuskoulutukseen on panostettu voimakkaasti ja henkilöstökoulutuksen tehostamiseen pyritään.

Ammatillinen osaaminen on myös yksilön kannalta tärkeimpiä hänen hyvinvointiaan edistäviä tekijöitä. Nykyisessäkin työllisyys-tilanteessa työttömäksi joutumisen riski on pienin hyvän koulutuksen omaavilla. Henkilön ammattitaito nähdään myös nykyisin

laajempina kuin kapea-alaisina valmiuksina tiettyihin työtehtäviin. Työelämässä odotetaan yleisesti työntekijöiltä laaja-alaisia kva-
lifikaatioita, joihin kuuluvat myös sosiaaliset ja kulttuuriset taidot. Toisaalta työelämässä tarvitaan edelleen pitkälle erikoistuneita huippuosaajia, joiden ammattitaito liittyy erikoisosaamiseen.

Ammatillista koulutusta järjestävät pääasiassa oppilaitokset. Työntekijöiden henkilökohtaisen osaamisen kehittäjinä ja työelämän vaatimuksiin vastaajina oppilaitokset ovat aivan uudenaikaisessa asemassa perinteiseen ammatilliseen koulutukseen verrattuna. Aikuisopiskelijoille laaditaan henkilökohtaiset opiskeluohjelmat. Uusi ammattitutkintojärjestelmä tuo jatkuvasti oppilaitoksiin opiskelijoita, jotka opiskelevat oppilaitoksessa vain osia tutkinnon vaatimuksista. Työelämän muuttuminen, nopea tekninen kehitys ja yhteistyö työelämän kanssa ovat uudenaikaisia haasteita.

Ammatilliseen lisäkoulutukseen kohdistuu siten suuria vaatimuksia monelta taholta. Uudistuksen keskeisenä tavoitteena on, että sellainen omaehtoinen ammatillinen lisäkoulutus, joka laajimpana ja tärkeimpänä työnantajasta riippumattomana mahdollisuutena ammatillisen osaamisen parantamiseen on olemassa, säilyy. Tavoitteena on, että koulutuksen hankkimiseen perustuvaa rahoitusjärjestelmää laajentamalla ja kehittämällä voitaisiin vastata niin yksilöiden kuin yhteiskunnan asettamiin kasvaneisiin odotuksiin. Tavoitteena on joustavalla ja nopeaan reagointiin pystyvällä hankintajärjestelmällä suunnata rahoituksen avulla koulutusta työelämän tarpeiden mukaan. Painottamalla yhteistyötä yritysten kanssa halutaan tukea henkilöstön kehittämistä. Erityisesti halutaan tukea hankkeita, joissa yhdistyy yhteiskunnan tarve osaamistason kohottamiseen, yritysten tarve henkilöstönsä osaamisen parantamiseen sekä yksilön tarve kehittää itseään. Tässä tarkoituksessa rahoitusta suunnataan hankkeisiin, joissa yrityksen rahoitusvastuu ja henkilöstökoulutus liittyy laajempaan tavoitteeseen työntekijöiden osaamistason kohottamisen kautta.

Lisäkoulutuksen rahoitusta suuntaamalla halutaan myös edesauttaa oppilaitosten kehittymistä ja verkostoitumista korkeatasoista koulutusta tarjoaviksi oppimiskeskuksiksi. Samalla uudistus tähtää siihen, että lisäkoulutuksen järjestämisessä päästäisiin aikaisempaa laajempien koulutusmarkkinoiden hyö-

dyntämisellä myös koulutuksen toteuttamiseen taloudellisesti edullisena.

2.2. Ammatillisen koulutuksen rahoitus

Aikuisten ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä jakautuisi opetusministeriön hallinnonalan rahoittamaan aikuisten ammatilliseen peruskoulutukseen ja aikuisten ammatilliseen lisäkoulutukseen sekä työministeriön hallinnonalan rahoittamaan työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen.

Ammatillinen peruskoulutus nuorille ja aikuisille tähtää samoihin tarkoituksiin. Aikuisten ammatillisen peruskoulutuksen sääteley- ja rahoitusjärjestelmä on yhteydessä nuorten ammatillisen peruskoulutuksen vastaavaan järjestelmään. Näin ollen voidaan pitää perusteltuna, että laskennallisen valtionosuusjärjestelmän mukaisesti rahoitettava aikuisten ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus- ja sääteleyjärjestelmä säilytetään ennallaan ja että mahdolliset rahoitus- ja sääteleyjärjestelmän muutokset toteutetaan koskemaan sekä nuorten että aikuisten ammatillista peruskoulutusta.

Lisäkoulutuksella hankitaan ja tuotetaan erikoistunutta ammatillista osaamista, jonka tarkoituksena on olla välittömästi tai lyhyellä aikavälillä käyttökelpoista työssä. Lisäkoulutuksen tarpeet ovat hyvin moninaiset ja ne muuttuvat työelämän muutoksia myötäillen peruskoulutusta selvästi lyhyemmällä aikavälillä. Myös koulutuksen kesto ja kustannukset vaihtelevat huomattavasti. Yksikköhintoihin perustuvassa ja ylläpitäjakeskeisessä laskennallisessa rahoitusjärjestelmässä ei voida riittävästi ottaa huomioon tälle koulutukselle ominaista sopeutumista työelämän tarpeisiin. Järjestelmä sitoo koulutuksen järjestäjiä myös liiaksi ennalta määrättyihin koulutuspituuksiin ja koulutuksen järjestämistapaa koskeviin ratkaisuihin, vaikka lisäkoulutuksen tulisi olla monimuotoista. Tämän vuoksi nykyinen rahoitusjärjestelmä soveltuu lisäkoulutukseen huonommin kuin pysyvämpään ja pidemmän aikavälin tarpeisiin perustuvaan ammatilliseen peruskoulutukseen.

Omaehtoiseen ammatilliseen lisäkoulutukseen suunnattava julkinen rahoitus ehdotetaan järjestettäväksi jo nyt käytössä olevan hankintajärjestelmän kautta. Samalla järjestelmä modernisoidaan ja ulotetaan kaikkien oppilaitosmuotojen tarjoamaan lisäkoulutukseen.

Lisäkoulutusta tuetaan nykyisin talousarvion useilta momenteilta. Ehdotuksen mukaan ammatillisen lisäkoulutuksen hankintatoimintaa varten käytettävät määrärahat muodostetaan nykyisten täydennyskoulutusmäärärahojen lisäksi jatkolinjojen ja ammatillisten erikoisoppilaitosten määrärahoista. Kunnat osallistuvat noin 200—250 miljoonalla markalla vuosittain jatkolinjojen rahoittamiseen. Kuntien osallistuminen lisäkoulutuksen rahoittamiseen uudessa järjestelmässä ei ole enää tarkoituksenmukaista. Koska kuntien ja valtion välistä kustannusten jakoa kokonaisuutena ei muutettaisi, kuntien osallistumista muun koulutuksen rahoitukseen lisättäisiin siten, että osallistuminen vastaisi kuntien nykyistä osallistumista jatkolinjojen rahoittamiseen. Muutokset tehdään opetusministeriön talousarvion sisällä.

Koska omaehtoinen lisäkoulutus voi vaihdella tavoitteiltaan, kohderyhmiltään ja kestoltaan huomattavasti, valtion rahoituksen tulee vaihdella sen mukaan, miten merkityksellistä koulutus on koulutuspolitiikan tavoitteiden kannalta. Kaikissa tapauksissa, joissa valtion rahoitus katsotaan tarpeelliseksi, koulutuksen kustannusten tulee olla yksilölle kohtuullisia. Koulutuspoliittisesti on myös tärkeää, että ryhmät, joiden mahdollisuudet itse osallistua koulutuksen rahoittamiseen ovat heikot, voivat osallistua koulutukseen. Valtion rahoitus työttömien, vammaisten ja muiden erityisryhmien koulutuksessa voisi olla täysimääräinen tai korkea ja muussa koulutuksessa vaihdella.

Ammatillisista erikoisoppilaitoksista osa toimii yleisillä koulutusmarkkinoilla ja osa keskittyy ainoastaan taustayhteisönsä henkilöstölle järjestettävään henkilöstökoulutukseen. Säännökset niiden ammatillisten erikoisoppilaitosten osalta, jotka toimivat avoimilla markkinoilla ja ovat valtakunnallisia, ehdotetaan lisättäviksi ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annettuun lakiin. Siirtyminen erikoisoppilaitosten omasta rahoitusjärjestelmästä aikuiskoulutuskeskusten rahoitusjärjestelmään merkitsee joillekin niistä valtionosuuden vähennystä. Tämän vuoksi on tarpeen käyttää siirtymäkautta, jonka aikana toiminta-avustus on alussa suurempi, mutta sitä vähennetään asteittain samaan tasoon kuin aikuiskoulutuskeskuksilla. Myös koulutuksen hankinnoissa muutos voidaan ottaa huomioon.

Jatkolinjakoulutuksen kesto on nykyisin

määritelty opetushallituksen päätöksellä 400—700 tunniksi. Lääninhallitusten tuke- man ammatillisen täydennyskoulutuksen kesto ei ole muodollisesti rajattu, mutta käytännössä se on ollut lyhyempää kuin 400 tuntia. Lisäkoulutuksen yhtenäisessä järjestelmässä ei ole enää tarpeen määritellä erikseen jatkolinjoja ja muuta lisäkoulutusta. Säännösten tasolla jatkolinjojen ja täydennyskoulutuksen käsitteistä luovuttaisiin ja puhuttaisiin vain ammatillisesta lisäkoulutuksesta.

2.3. Hankintajärjestelmä

Lääninhallitusten mahdollisuuksia rahoittaa ammatillista aikuiskoulutusta laajennetaan. Koulutukseen nykyään osoitetut valtionosuudet ja hankintamäärärahat koottaisiin valtion talousarviossa yhdelle momentille "ammatillinen aikuiskoulutus". Opetusministeriö keskittää nämä määrärahat lääninhallituksille, jotka hankkivat ammatillista lisäkoulutusta ammatillisilta oppilaitoksilta, ammatillisilta aikuiskoulutuskeskuksilta, kansanopistoilta, ammatillisilta erikoisoppilaitoksilta, muilta oppilaitoksilta ja erityisesti syystä myös muilta koulutusta tarjoavilta tahoilta. Jakaessaan määrärahat opetusministeriö asettaisi hankittavaa koulutusta koskevia määrällisiä ja laadullisia tavoitteita.

Koulutuksen rahoittamisesta vastaisivat alueillaan valtion aluehallintoviranomaisena toimivat lääninhallitukset, joihin nykyisen ammatillisen koulutuksen säätelyjärjestelmään liittyvien tehtävien vuoksi on kertynyt ammatillisen koulutuksen asiantuntemusta. Ajantasainen tieto työelämän kehityssuunnista ja työelämässä tarvittavasta ammattitaidosta on tärkeä hankinnoista vastaavalle. Pitkälti tämä tieto tarpeista välittyy oppilaitosverkoston kautta. Lääninhallitusten tulisi ammatillisista lisäkoulutusta rahoittaessaan tukeutua alueensa elinkeinoelämältä saatavaan tietoon ja niiden tarpeisiin. Toisaalta rahoituksessa on huolehdittava siitä, että myös valtakunnallista tai laajempia alueita palvelevaa koulutusta rahoitetaan. Lääninhallitusten ja työvoimahallinnon alueviranomaisen tulee toimia tiiviissä yhteistyössä. Yhteistyöllä voidaan välttää se, että koulutusta eri perustein hankkivat ja valtion lu- kuun toimivat organisaatiot tekisivät päällekkäistä ja keskenään kilpailevaa työtä.

Koulutuksen laadun kohottaminen edellyttää, että sitä voivat olla tarjoamassa useat

erilaiset organisaatiot. Nykyisin jatkolinjojen järjestämismahdollisuus on ammatillisilla oppilaitoksilla, kansanopistoilla, musiikkioppilaitoksilla ja liikunnan koulutuskeskuksilla. Ammatillista täydennyskoulutusta lääninhallitukset ovat voineet hankkia ainoastaan ammatillisilta oppilaitoksilta. Valtion vuoden 1996 talousarvioesityksestä antamassaan lausunnossa eduskunnan sivistysvaliokunta edellytti, että lisäkoulutusta voitaisiin vastaisuudessa hankkia kaikilta oppilaitosmuodoilta. Esityksen mukaan opetusviranomaiset voivat hankkia omaehtoista lisäkoulutusta kaikilta julkisen valvonnan alaisilta oppilaitoksilta sekä erityisistä syistä myös kaupallisilta koulutusorganisaatioilta. Opetusministeriö päättää ammatillisen lisäkoulutuksen rahoittamista koskevista yleisistä suuntaviivoista. Lääninhallitusten kanssa käytävissä tulosneuvotteluissa sovitaan tarkemmin koulutuksen painoalueista, määristä ja laadullisista tavoitteista.

Kun jatkolinjakoulutus liitetään ehdotettuun yhtenäiseen aikuisten ammatillisen lisäkoulutuksen hankintamalliin, myös oppilaiden kotikuntien lakisääteinen velvollisuus osallistua jatkolinjoista aiheutuviin kustannuksiin lakkaa. Tämä aiheuttaa muutoksia sellaisiin oppilaitoslakeihin, joissa säädetään kotikuntien maksuvelvollisuudesta.

Ammatillinen lisäkoulutus tulee liittää mahdollisimman laajasti osaksi ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmää. Omaehtoisessa koulutuksessa ja työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksessa opiskelevilla tulee olla mahdollisuus suorittaa ammatti- ja erikoisammattitutkintoja. Näin valtion rahoituksen tulisi kohdistua ensisijaisesti tutkintotavoitteiseen ammatilliseen lisäkoulutukseen. Koulutuksen laatuun ja tutkinnoista ja niiden osasuorituksista myönnettävien todistusten luotettavuuden ja arvostuksen ylläpitämiseen ja kehittämiseen kiinnitetään jatkuvaa huomiota. Aikuisten omaehtoiselle ammatilliselle koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista on tarpeen arvioida säännönmukaisesti. Mainitun koulutuksen arviointijärjestelmän tulisi olla osa yleistä ammatilliseen koulutukseen kehitettävää arviointijärjestelmää.

2.4. Lain määräaikaisuus

Lisäkoulutuksen rahoitusta koskevan uudistuksen ehdotetaan tässä vaiheessa koskevan vuotta 1997. Useilla ehdotetuilla muu-

toksilla yhtenäistetään ammatillisen lisäkoulutuksen käsitteet ja kootaan hajanainen järjestelmä kokonaisuudeksi. Erityyppinen lisäkoulutus ja erilaiset oppilaitosmuodot tulevat rahoituksen suhteen samaan asemaan. Tämä luo edellytykset sille, että vuoden 1998 alusta otetaan käyttöön valtakunnallinen laskennallinen rahoitusjärjestelmä.

3. Esityksen vaikutukset

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus koottaisiin ehdotuksen mukaan kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten, kansanopistojen sekä ammatillisten erikoisoppilaitosten momenteilta ammatillisen aikuiskoulutuksen momentille, jonka määrä valtion vuoden 1997 talousarvioesityksen mukaan on yhteensä 1 071 910 000 markkaa. Siirrot on tehty samassa suhteessa kuin mainittujen oppilaitosten jatkolinjoja ja muuta lisäkoulutusta on rahoitettu. Hankintamäärärahojen lisäyksestä 287 miljoonaa markkaa koostuu siirrosta kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten valtionosuusmomenteilta, 6,9 miljoonaa markkaa kansanopistojen valtionosuusmomentilta ja 10,5 miljoonaa markkaa ammatillisten erikoisoppilaitosten valtionosuusmomentilta. Lisäksi määrärahasa on otettu lisäyksenä huomioon opiskelijoiden kotikuntien maksusuutta vastaava 219 miljoonaa markkaa. Valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon muutos otettaisiin huomioon ammatillisen koulutuksen mitoituksessa muiden määrärahojen osalta vuoden 1997 alusta toteutuvaksi päätetyn valtionosuusuidistuksen yhteydessä. Momentin määrärahasa arvioidaan tarvittavan noin 100 miljoonaa markkaa muuhun kuin lisäkoulutuksen hankintaan.

Valtionrahoituksena lisäkoulutuksessa ovat käytettävissä samaa suuruusluokkaa olevat määrärahat kuin aiemminkin. Rahoituksen suuntautumisessa tulee kuitenkin tapahtumaan muutoksia oppilaitoskentän sisällä, mutta niiden suuntaa on vaikea ennakoita. Koulutuksen hankkimismahdollisuus koko oppilaitoskentästä merkitsee kuitenkin kovempaa kilpailua oppilaitosten kesken. Rahoituksen periaatteita koskevalla opetusministeriön suuntaviivapäätöksellä ja laadittavilla tulossopimuksilla lääninhallitusten kanssa on keskeinen merkitys. Valtakunnallisten erikoisoppilaitosten osalta on tarkoitus tasoittaa niiden valtionosuudessa tapahtuvia menetyksiä suuntaamalla hankintoja alkuvai-

heessa tämän tasoitustarpeen mukaisesti. Pitemmällä aikavälillä oppilaitosten oma suuntautuminen ja osaaminen nousevat ratkaisevaan asemaan. Tavoitteena onkin rahoituksen avulla edistää sellaisen osaamisen syntymistä oppilaitoksissa, joka palvelee työelämän tarpeita. Samoin oppilaitosten verkottuminen voi edesauttaa tällaisten osaamiskeskusten syntymistä. Koulutuksen laatu on rahoituksen suuntaamisessa keskeinen kriteeri.

Ehdotettu uudistus ei merkitse, että valtio jatkossa kustantaisi ammatillisen lisäkoulutuksen kokonaisuudessaan. Tehdessään koulutuksen hankintasopimuksia lääninhallitusten tulisi pyrkiä järjestämään koulutuksen rahoitus mahdollisimman laajalta pohjalta. Tällöin koulutuksen hankintakustannuksiin voisivat osallistua myös opiskelijat, yritykset ja muut tahot, joiden intressissä koulutuksen järjestäminen kulloinkin on. Vaikka opiskelijoilta useimmiten perittäisiin nykyiseen tapaan opiskelijamaksuja, on tarkoitus jo lain tasolla säätää, että opiskelijamaksujen tulee olla kaikissa tapauksissa kohtuullisia. Koska laajennettu hankintajärjestelmä tuo mukanaan lisää ulkopuolista rahoitusta, on arvioitavissa, että määrärahalta voidaan hankkia aikaisempaa enemmän koulutusta.

Lääninhallitusten toimiminen hankintaviranomaisena ei tuo niille uudenlaisia tehtäviä. Lääninhallitukset ostavat nykyisinkin huomattavan määrän ammatillista aikuiskoulutusta käyttöönsä asetetuilla määrärahoilla ja toisaalta vastaavat ammatillisen koulutuksen mitoituksesta aluetasolla. Lääninhallituksissa on siten jo alan osaamista. Ehdotetun hankintatoiminnan laajuus olisi kuitenkin nykyistä selvästi suurempi. Ammatillisen koulutuksen säätelyjärjestelmää koskeva tuleva muutos poistaa kuitenkin ammatillisen koulutuksen mitoitusta koskevan päätöksenteon lääninhallituksista. Tämän vuoksi lisäresursseja lääninhallituksiin ei tarvita.

4. Asian valmistelu

Eduskunnan vastaukseen hallituksen esitykseen ammattitutkintoja koskevaksi lainsäädännöksi (HE 286/1993 vp) sisältyi

lausuma, jossa eduskunta edellytti ammatillisen aikuiskoulutuksen rahoitusta koskevan kokonais selvityksen pikaista suorittamista ja sen mahdollisesti osoittamien lainsäädännöllisten epäkohtien korjaamista. Asiaa selvitettiin opetusministeriön lokakuussa 1994 asettamassa työryhmässä (Opetusministeriön työryhmien muistioita 28:1995). Työryhmä laati lisäkoulutuksen rahoitukseen kaksi vaihtoehtoista mallia, mutta päätyi ehdottamaan hankintaan perustuvaa rahoitusmallia.

Aikuiskoulutusta myyvien organisaatioiden kilpailutilannetta selvittänyt työryhmä katsoi muistiossaan (Opetusministeriön työryhmien muistioita 23:1995), että kilpailutilannetta voidaan tarkastella kahdesta näkökulmasta. Kilpailunrajoituslain näkökulma edellyttäisi, että kilpailutilanne koulutusta myyvien yritysten ja oppilaitosten välillä oikaistaisiin poistamalla oppilaitoksilta erilainen valtion tuki. Koulutuspolitiikan ja valtiontalouden näkökulmasta tarkasteltuna julkinen tuki oppilaitoksille mahdollistaa monipuolisen ja kansalaisille edullisen koulutustarjonnan. Työryhmä päätyi pitämään jälkimmäistä näkökulmaa ensisijaisena. Se katsoi, että valtion hankkiessa koulutusta oppilaitoksilta tulisi eri oppilaitosmuotoja kohdella yhdenmukaisella tavalla. Suoraa tukea myytävään koulutukseensa saavien oppilaitosmuotojen tuen tulisi olla samalla tasolla kuin epäsuora tuki niissä oppilaitosmuodoissa, joissa sitä on käytettävissä.

Esityksen valmistelun yhteydessä on käyty neuvotteluja muun muassa työmarkkinajärjestöjen, Suomen Kuntaliiton, opettajajärjestön ja oppilaitosten ylläpitäjäorganisaatioiden kanssa. Samoilta tahoilta on myös valmistelun loppuvaiheessa pyydetty lausunnot.

Lisäkoulutusta käsitelleen työryhmän ja saatujen lausuntojen pohjalta esitys on valmisteltu opetusministeriössä virkatyönä.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy valtion vuoden 1997 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta

1 §. *Lain tarkoitus ja soveltamisala.* Aikuisväestön ammatillisen osaamisen lisääminen on koulutuspolitiikan keskeisiä tavoitteita 1990-luvulla. Elinikäisen oppimisen periaate ja sen toteuttaminen käytännössä on noussut kaikkialla koulutuksen suunnittelua ohjaavaksi teemaksi. Pääministeri Lipposen hallitusohjelman mukaan elinikäisen oppimisen periaate on muutettava käytännön toteutustavoiksi yhteistyössä työmarkkinoiden kanssa. Tavoitteena on koko väestön koulutustason nostaminen. Keskeisessä asemassa on monipuolinen ammatillinen lisäkoulutus, koska etenkin vanhempien ikäluokkien ammatillinen koulutus on puutteellista.

Lisäkoulutuksen muodot ja toteutustavat ovat kuitenkin eriytyneet pitkälle oppilaitosmuodoittain. Myös rahoituksen periaatteet vaihtelevat. Valtioneuvoston hyväksymän koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelman 1995—2000 mukaan omaehtoisen ammatillisen aikuiskoulutuksen rahoitusperusteet uudistetaan suunnittelukaudella.

Ehdotuksessa lähdetään siitä, että aikuisten osaamisen parantamiseen voidaan vaikuttaa suuntaamalla ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta työelämän kannalta keskeisiin tarpeisiin. Muuttamalla koulutuksen rahoitusjärjestelmää niin, että koulutusta rahoitetaan noiden tarpeiden mukaisesti, voidaan vaikuttaa siihen, että ammatillista lisäkoulutusta tarjoavat oppilaitokset ja muut koulutuksen tuottajat nykyistä paremmin suuntaavat koulutustaan keskeisille alueille. Samalla tämä osaltaan tukee osaavien oppilaitosten kehittymistä osaamiskeskuksiksi, jotka verkostoitumalla ja erikoistumalla voivat toisaalta omata riittävän laaja-alaista ja toisaalta riittävän hyvää koulutuksen osaamista. Järjestelmän on myös tarkoitus tukea yrityksissä henkilöstön osaamisen kehittämistä yhdessä oppilaitosten kanssa.

2 §. *Määritelmä.* Ehdotettu ammatillisen lisäkoulutuksen määrittely korostaa lisäkoulutuksen asemaa ammatillisen peruskoulu-

tuksen jälkeisenä erilaisia oppimismahdollisuuksia käsittävänä järjestelmänä, jolle on olennaista koulutuksen liittyminen työelämän tehtäviin ja vaatimuksiin. Näin on mahdollista myös luopua ammatillisen lisäkoulutuksen nykyisistä käsittemäärittelyistä, joissa lisäkoulutusta on koulutuksen keston ja järjestämistavan mukaan usein keinotekoisesti jaettu muun muassa jatkolinjoihin ja täydennyskoulutukseen, joiden rahoitus on määräytynyt eri tavalla. Koulutuksen pituuteen ja järjestämistapaan liittyvistä rajoituksista voidaan pääosin luopua ja siirtyä työmarkkinoiden ja koulutettavien tarpeista käsin lähtevään koulutuksen suunnitteluun. Kaikki samanlainen koulutus tulisi rahoitussellisesti yhdenvertaiseen asemaan riippumatta siitä institutionaalisesta muodosta, jossa koulutus järjestetään. Olennainen osa ammatillisen lisäkoulutuksen järjestelmää ovat myös ammattitutkintolain mukaiset tutkinnot, joiden rahoitusta järjestelmä myös koskisi. Näyttötutkintojen lisäksi voitaisiin rahoittaa myös opiskelijoiden lähtötason arviointia. Kielitutkintoja voitaisiin hankkia ammatillisen lisäkoulutuksen osana.

Ammatillinen lisäkoulutus tarkoittaa uudella tavalla määriteltynä nykyisten käsitteiden osalta:

1) 400—700 tunnin kestävää jatkolinjakoulutusta, jonka lääninhallitus on kohdentanut eri oppilaitoksille sekä sitä lyhyempää ammatillista täydennyskoulutusta ja

2) ammattitutkintolain mukaisten tutkintojen järjestämistä sekä ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin johtavaa koulutusta.

3 §. *Rahoituksen periaatteet.* Ehdotuksen mukaisesti kaikki ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen hajallaan olevat määrärahat on tarkoitus koota yhteen yhdeksi hankintamäärärahaksi opetusministeriön käytössä olevalle ammatillisen aikuiskoulutuksen rahoitusmomentille.

Valtion rahoitusosuus ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitukseen muodostaa siis edelleen merkittävän osan koulutuksen rahoituksesta, mutta koulutusta rahoitettaisiin myös muualta. Nuorten ammatillinen peruskoulutus on opintososiaalisten etujen johdosta opiskelijoille maksutonta. Valtionosuus ja

kotikuntien maksuosuus ulottuu nykyisin myös jatkolinjakoulutukseen. Aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelijamaksut ovat mahdollisia ja niitä myös yleisesti peritään. Opiskelijamaksut ovat kuitenkin varsin kohtuullisia. Täydennyskoulutuksessa maksut ovat suurempia. Koska ehdotuksen mukaan kaikki ammatillisen lisäkoulutuksen muodot olisivat samassa asemassa, tämä koskisi myös opiskelijoiden osallistumista koulutuksen kustannuksiin. Koko lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmä lähtee kuitenkin siitä periaatteesta, että aikuisväestö voisi mahdollisimman laajasti osallistua koulutukseen ja suorittaa ammatillisia tutkintoja. Opiskelusta ja tutkinnoista perittävien maksujen tulee siis kaikissa tapauksissa olla kohtuullisia. Rahoituksen suuntaamisessa voidaan ottaa huomioon myös erilaisten erityisryhmien kuten työttömien ja vammaisten erityistilanteet, jolloin koulutusta voidaan hankkia myös opiskelijoille maksuttomana.

Opetuksen lisäksi rahoitettaviin kustannuksiin voidaan lukea myös muita siihen liittyviä kustannuksia, esimerkiksi majoitus tai ruokailu. Opetuksen kustannuksiin voidaan toisaalta sisällyttää myös suunnittelusta ja kehittämisestä aiheutuvia kustannuksia. Ammatillista lisäkoulutusta tai tutkintoja voidaan hankkia myös yritysten tai muiden yhteisöjen tarpeisiin. Tällöin tämä työnantaja osallistuu koulutuksen kustannuksiin sovittavalla tavalla.

Valtion rahoitusosuutta erilaiseen koulutukseen ei ole tarkoituksenmukaista lain tasolla määritellä tarkemmin. Sen sijaan hankintatoiminnan suuntaviivoissa määritellään keskeiset hankintojen periaatteet. Niissä voidaan tarkemmin suunnata koulutusta esimerkiksi tutkintojärjestelmän mukaiseen koulutukseen. Tavoitteena on joustava rahoitusmalli, jossa yleisten pelisääntöjen rajoissa voidaan tapauskohtaisesti sopia rahoituksesta.

4 §. *Hankintajärjestelmä.* Esitys tähtää ammatillisen lisäkoulutuksen hankintatoiminnan keskittämiseen lääninhallituksille, joihin on keskittynyt ammatillisen koulutuksen alueellinen asiantuntemus ja jotka jo nyt vastaavat omaehtoisen ammatillisen aikuis-koulutuksen ostotoiminnasta. Nykyinen järjestelmä laajenee.

Koulutuksen hankinta valtakunnallisilta erikoisoppilaitoksilta keskitettäisiin niiden sijaintilääniänsä lääninhallituksille. Opetusmi-

nisteriön ja asianomaisten lääninhallitusten välisissä tulossopimuksissa sekä lääninhallituksille osoitettujen määrärahojen mitoituksessa otetaan huomioon valtakunnallisiin erikoisoppilaitoksiin kohdistuvat koulutustarpeet.

Opetusministeriö vastaa ammatillisen lisäkoulutuksen rahoittamisen yleisistä suunta- viivoista ja vuotuisista tulostavoitteista sekä jakaa vuosittain koulutuksen rahoittamiseen suunnattavat määrärahat lääninhallituksille ja tekee niiden kanssa tulossopimukset.

Koska uudistus tähtää vahvasti oppilaitosten kehittämiseen ammatillisen koulutuksen tarjoajina, hankintatoiminnassa on tarkoituksenmukaista painottaa laajoja koulutushankintoja ja projektityyppisiä hankkeita. Myös yksittäisiä kurseja voitaisiin hankkia, mutta hankintatoiminta ei useimmiten keskittyisi siihen.

5 §. *Koulutuksen tuottajat ja niiden tehtävät.* Lääninhallitukset voivat hankkia omaehtoista lisäkoulutusta kaikilta julkisen valvonnan alaisilta oppilaitoksilta. Kyseeseen tulevat ensi sijassa ammatillista koulutusta nykyisinkin tarjoavat oppilaitokset, joita ovat ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset, ammatilliset erikoisoppilaitokset ja muut ammatilliset oppilaitokset sekä kansanopistot, liikunnan koulutuskeskukset ja musiikkioppilaitokset. Lähinnä täydennyskoulutusta ovat järjestäneet myös kansalaisopistot, opintokeskukset, aikuislukiot ja kesäyliopistot. Erityisestä syystä koulutusta voitaisiin hankkia myös kaupallisilta koulutusorganisaatioilta. Tämä tulisi kyseeseen lähinnä silloin, kun niillä on osaamista sellaisilla koulutuksen aloilla, joilla oppilaitoksilla ei ole riittävästi laadukasta koulutustarjontaa. Opetushallitus voisi tarvittaessa tehdä arviointeja koulutuksen tuottajien edellytyksistä tarjota tutkintoon johtavaa koulutusta esimerkiksi silloin, kun arviointeja tarvitaan uusilla aloilla tai uusien oppilaitosten kohdalla.

Koulutusta voitaisiin periaatteessa hankkia myös ammattikorkeakouluilta ja yliopistoilta. Niiden nykyinen täydennyskoulutuksen rahoitus on kuitenkin tarkoituksenmukaista säilyttää ennallaan. Tämän vuoksi tulossopimuksen keinoin on tarkoitus huolehtia siitä, ettei hankintoja suunnata vakinaisiin ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin, koska niiden tarjoaman lisäkoulutuksen rahoitus hoidetaan toisin. Myöskään oppisopimuskoulutuksen nykyistä rahoitusjärjestelmää ei ole tarkoituksenmukaista muuttaa.

Vastuunjako hankintaviranomaisten ja koulutuksen tuottajien kesken lähtee siitä, että hankintaviranomaiset vastaavat koulutuksen suuntaamisesta ja koulutuksen tuottajat taas koulutuksen toteuttamisesta. Koulutuksen tuottajat vastaisivat siis kaikkiin osiin itse koulutuksen järjestämiseen liittyvistä seikoista kuten koulutuksen sisällöstä, opetusjärjestelyistä sekä opiskelijoiden valinnasta. Rahoituksella ei puututa muissa suhteissa oppilaitosten hallintoon tai toimintaan. Kunkin toimintamuodon lainsäädäntö määrittäisi edelleen myös opiskelijoiden aseman.

6 §. *Koulutuksen hankinta.* Koulutuksen hankintapäätökset tekisi valtion aluehallintoviranomainen eli lääninhallitus. Hankinnasta tehdään kirjallinen sopimus. Normaali koulutuksen toteuttamiseen ja hankintahintaan liittyvien seikkojen lisäksi sopimuksessa tulee käydä aina ilmi opiskelijamaksujen osuus ja työnantajien maksuosuus silloin, kun hankinnassa on kyse hankinnasta yrityksen, säätiön tai yhteisön tarpeisiin. Asetuksella on tarkoitus säätää tarkemmin sopimukseen kuuluvista seikoista. Sekä ministeriöllä että lääninhallituksilla olisi tietojensaantioikeus koulutuksen tuottajilta hankintatoimintaan liittyvistä seikoista ennakkolisesti ja jälkikäteen.

7 §. *Tarkeimmat säännökset.* Säännös on tavanomainen asetuksenantovaltuus.

8 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997. Laki olisi voimassa vuoden 1997 loppuun.

Esityksen aiheuttamat muutokset määrärahoissa on otettu huomioon valtion vuoden 1997 talousarvioesityksessä määrärahojen siirtoina yhdelle hankintamomentille.

9 §. *Rahoitusta koskevat siirtymäsäännökset.* Uuden rahoitusjärjestelmän tullessa voimaan meneillään on aiemmin aloitettua koulutusta. Myös tämä koulutus on tarkoituksenmukaista siirtää heti uuteen rahoitusjärjestelmään siten, että hankintaviranomainen maksaa käyttöönsä asetetuista hankintamäärärahoista oppilaitosten ylläpitäjille korvauksen, joka vastaa aikaisemman järjestelmän valtionosuutta ja mahdollista kotikuntien maksuosuutta voimassa olleiden yksikköhintojen perusteella laskettuna.

10 §. *Opiskelijoita koskevat siirtymäsäännökset.* Opiskelijoita koskevilla siirtymäsäännöksillä turvataan ennen uuden järjestelmän voimaantuloa aloitetun koulutuksen loppuunsaattaminen. Tämä sisältää myös oikeuden saada aikaisemmin aloitetun koulu-

tuksen aikana opintososiaaliset edut niissä koulutuksen muodoissa, joita opintososiaaliset edut koskevat.

1.2. Laki ammatillisista oppilaitoksista

1 §. *Lain soveltamisala.* Ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain nimikkeen muuttaminen on otettu huomioon.

18 §. *Opetuksen järjestämisen perusteet.* Lisäkoulutuksen järjestämistapoja koskeva 3 momentti kumotaan.

20 §. *Opetussuunnitelmat.* Ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon johtava koulutus on ammatillista lisäkoulutusta. Tähän asti lisäkoulutuksen rahoitus on toteutettu 400—700 tuntia kestävien jatkolinjojen ja tätä lyhyemmän täydennyskoulutuksen rahoituksen kautta. Ammattitutkinto on kuitenkin niin laaja, että siihen liittyvien taitojen omaksuminen ei usein ole mahdollista näin lyhyessä ajassa. Tästä syystä ammattitutkintolain säätämisen yhteydessä mahdollistettiin ammattitutkintoon johtavan koulutuksen rahoittaminen myös ammatillisena peruskoulutuksena. Rahoitusjärjestelmän uudistuessa tämä ei ole enää tarpeellista, koska uusi järjestelmä ei ole enää sitoutunut jatkolinjojen enimmäispituuteen.

31 d §. *Täydennyskoulutuksen rahoitus.* Täydennyskoulutuksen rahoitusta koskevat säännökset kumotaan siirryttäessä uuteen rahoitusjärjestelmään.

1.3. Laki ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista

Nimike. Lain nimike ehdotetaan muutettavaksi sellaiseksi, että se ottaisi huomioon myös valtakunnalliset erikoisoppilaitokset.

1 §. *Ammatillinen aikuiskoulutuskeskus ja valtakunnallinen erikoisoppilaitos.* Niiden ammatillisten erikoisoppilaitosten asemaa, jotka toimivat yleisillä koulutusmarkkinoilla, ehdotetaan muutettavaksi niin, että ammatillisia aikuiskoulutuskeskuksia koskevaa lakia muutetaan liittämällä lain nimeen valtakunnalliset erikoisoppilaitokset ja muuttamalla jäljempänä tulevissa siirtymäsäännöksissä nimeltä mainittujen oppilaitosten asemaa niin, että ne noudattaisivat tätä lakia. Molemmat oppilaitosmuodot ovat ammatillisia oppilaitoksia. Muut ammatilliset erikoisoppilaitokset toimisivat edelleen ammatillisista erikoisoppilaitoksista annetun asetuksen ja valtioneuvoston päätöksen mukaisesti.

Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja valtakunnallisina toimivien erikoisoppilaitosten toiminnassa on paljon yhtäläisyyksiä, mutta myös eroja. Molemmat ovat selvästi aikuisoppilaitoksia. Vaikka myös eräät aikuiskoulutuskeskukset rekrytoivat opiskelijoita koko maasta, niillä on kuitenkin vahva alueellinen leima. Valtakunnallisen toimialueensa lisäksi erikoisoppilaitoksia luonnehtii koulutus tausta- tai jäsenyhteisön tarpeisiin. Muutoksessa on otettu huomioon myös perinteisiin oppilaitosnimityksiin liittyvät traditiot ja identiteetti.

Siirtymäsäännöksissä mainittujen oppilaitosten lisäksi olisi mahdollista perustaa myös uusia valtakunnallisia erikoisoppilaitoksia ylläpitämislupamenettelyn mukaisesti.

2 §. *Ammatillinen aikuiskoulutus.* Jatkokoulutus, jatkolinjat ja täydennyskoulutus -termit korvataan ammatillinen lisäkoulutus -termillä.

5 §. *Johtosääntö.* Muutoksella siirretään johtosäännön hyväksymismenettely pois lääninhallituksilta. Johtokunnan kokoonpanoa koskevaa asetuksen säännöstä on tarkoitettu muuttaa niin, että valtakunnallisten erikoisoppilaitosten johtokuntaa koskevat erityispiirteet otetaan huomioon niin, että johtokuntien kokoonpano voi olla erilainen kuin aikuiskoulutuskeskuksissa.

15 §. *Opiskelijoiden opintososiaaliset edut.* Erillisestä jatkolinjakoulutuksesta luovutettiin ja se liitettiin hankintajärjestelmän piiriin. Jatkolinjoihin liittyvistä opintososiaalisista eduista lakisääteisinä luovutettiin. Koulutuksen hankintojen yhteydessä olisi kuitenkin edelleen mahdollista myöntää opiskelijoille opintososiaalisia etuja ja saada siihen rahoitus.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Siirtymäsäännöksen mukaisesti muutettiin avoimilla markkinoilla toimivat valtakunnalliset ammatilliset erikoisoppilaitokset noudattamaan tätä lakia. Erotukseksi muista niistä käytettäisiin termiä valtakunnalliset erikoisoppilaitokset. Oppilaitosten ylläpitämisluvut olisivat voimassa edelleen. Tällaisia erikoisoppilaitoksia ovat Ammattienedistämislaitos AEL; Markkinointi-instituutti, MJK-instituutti, Kiinteistöalan koulutussäätiön ammatillinen erikoisoppilaitos, Suomen Yrittäjäopisto, Pohjois-Suomen Teollisuusopisto, Johtamistaidon Opisto JTO ja Tietomies. Sen sijaan taustayhteisönsä henkilöstöstä

palvelemaan keskittyvien erikoisoppilaitosten asema säilyisi ennallaan. Valtakunnallisille erikoisoppilaitoksille myönnettäisiin perusvaltionosuutena toiminta-avustusta samojen periaatteiden mukaan kuin ammatillisille aikuiskoulutuskeskuksille. Tämä merkitsee eräissä tapauksissa suoran valtion tuen vähenemistä, mitä kuitenkin kompensoidaan suuntaamalla tulosohjauksen avulla lisäkoulutuksen hankintoja näihin oppilaitoksiin. Tämä johtuu siitä, että suurin osa valtakunnallisten erikoisoppilaitosten järjestämästä lisäkoulutuksesta on elinkeinoelämän välittömiin tarpeisiin suunnattua kalliimpaa lyhytkurssitoimintaa. Koulutushankinnat näistä valtakunnallisista oppilaitoksista keskitettäisiin sijaintiläänien lääninhallituksiin.

Toinen siirtymäsäännös turvaa opiskelijoiden mahdollisuuden suorittaa loppuun aiemmin aloitettu koulutus sellaisen opetussuunnitelman mukaan kuin koulutus on aloitettu.

Edellä mainittujen oppilaitosten saamaa uutta toiminta-avustusta muutettaisiin kolmen vuoden siirtymäkauden aikana siten, että lähtökohtana olisi alussa niiden saama valtionosuus vuoden 1996 tasolla. Sitä muutettaisiin asteittain samaan tasoon kuin mitä ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista säädetään.

1.4. Laki oppisopimuskoulutuksesta

1 §. *Oppisopimuskoulutus.* Ammattitutkintolain mukaiseen ammattitutkintoon valmentavaa koulutusta voidaan nykyisin järjestää ammatillisena peruskoulutuksena sekä oppilaitoksissa että oppisopimuskoulutuksessa. Ehdotettujen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta koskevien muutosten jälkeen kaikki muu kuin ammatilliseen perustutkintoon tähtäävä ammattitutkintolain mukainen koulutus on ammatillista lisäkoulutusta, jota rahoitetaan ja hankitaan ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta annetun lain mukaisesti. Koska oppisopimuskoulutuksena järjestettävän lisäkoulutuksen rahoitusta ja hankintaa ei tässä vaiheessa ole tarkoitettu muuttaa, edellä sanottu merkitsee sitä, että ammattitutkintoon tähtäävää oppisopimuskoulutusta olisi mahdollista järjestää vain oppisopimuskoulutuksen lisäkoulutuksena, joka on mitoitettua, yksikköhinnaltaan alempaa ja jonka järjestämisen maksimipituus on yksi vuosi. Sitä ammatillista lisäkoulutusta, jota rahoitettaisiin ja hankittaisiin ehdotetun ammatillisen lisäkoulutuk-

sen lain perusteella, eivät koske nyt mainitut rajoitukset. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammattitutkintoon valmentavan lisäkoulutuksen järjestämisedellytysten säilyttämiseksi ennallaan ehdotetaan lain 1 §:ään lisättäväksi uusi tämän turvaava momentti.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta ehdotettuun lakiin liittyy asetus, jossa lähinnä tarkennetaan hankintasopimusmenettelyä. Ammatillisia oppilaitoksia koskeviin asetuksiin joudutaan tekemään jatkolinja-termin

poistumisesta johtuvat muutokset. Opetusministeriö antaa lisäkoulutuksen suuntaamista ja rahoituksen periaatteita koskevan päätöksen ministeriön määräyksenä. Lääninhalitusten kanssa laaditaan vuosittain tulossopimukset.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997. Lain ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta on tarkoitus olla voimassa vuoden 1997 loppuun. Määräaikaisuus ei koskisi muita lakeja, joiden kohdalla muutokset koskevat lähinnä ammatillisen lisäkoulutuksen termejä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**ammattillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Tämän lain tarkoituksena on parantaa aikuisväestön ammatillista osaamista sekä tukea elinikäistä oppimista.

Tarkoituksen toteuttamiseksi suunnataan oppilaitosten ammatillisen lisäkoulutuksen tarjontaa rahoittamalla sitä siten kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Määritelmä

Ammatillisella lisäkoulutuksella tarkoitetaan tässä laissa ammatillisen peruskoulutuksen jälkeistä työelämän tehtäviin liittyvää koulutusta sekä niihin liittyvien tutkintojen järjestämistä.

3 §

Rahoituksen periaatteet

Ammatillista lisäkoulutusta rahoitetaan koulutuksen hankkimista varten valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetulla määrärahalla.

Lisäkoulutuksen rahoitus voi sisältää opetuksen lisäksi muita koulutukseen välittömästi liittyviä kustannuksia.

Hankittaessa koulutusta määrätyn yrityksen, säätiön tai muun yhteisön tarpeisiin asianomainen yritys, säätiö tai yhteisö osallistuu hankinnan kustannuksiin.

Lisäkoulutuksen rahoitus tulee järjestää niin, että koulutuksesta opiskelijalle aiheutuvat kustannukset pysyvät kohtuullisina.

4 §

Hankintajärjestelmä

Tässä laissa tarkoitettu lisäkoulutuksen hankintatoiminnasta huolehtivat lääninhal-

litukset.

Asianomainen ministeriö määrää vuosittain ammatillisen lisäkoulutuksen hankintatoiminnan yleiset suuntaviivat sekä sopii tarkemmin hankintatoiminnasta vastaavan lääninhallituksen kanssa hankintatoiminnan toteuttamisesta kyseessä olevan alueen sekä valtakunnallisten tarpeiden mukaisesti.

5 §

Koulutuksen tuottajat ja niiden tehtävät

Ammatillista lisäkoulutusta voidaan hankkia kaikilta julkisen valvonnan alaisilta oppilaitoksilta sekä erityisestä syystä muilta soveltuvilta koulutuspalvelujen tuottajilta.

Opetushallitus tekee tarvittaessa arvion koulutuksen tuottajan edellytyksistä järjestää tutkintoon liittyvää koulutusta.

Koulutuksen tuottaja vastaa koulutuksen sisällöstä ja toteuttamisesta sekä opiskelijavalinnoista.

6 §

Koulutuksen hankinta

Koulutuksen hankkimisesta sovitaan lääninhallituksen ja koulutuspalvelujen tuottajan välisellä kirjallisella sopimuksella.

Hankintasopimuksessa sovitaan toteutettavasta koulutuksesta ja hankintahinnasta. Yrityksen, säätiön tai yhteisön maksuosuus sekä opiskelijamaksut on määriteltävä sopimuksessa. Hankintasopimuksella säädetään tarkemmin asetuksella. Asianomainen ministeriö voi antaa hankinnoista tarkempia määräyksiä.

Koulutus voidaan sopia aloitettavaksi joko sopimuksetekovuonna tai sitä seuraavana kalenterivuonna valtion talousarvion rajoissa.

Asianomaisella ministeriöllä ja lääninhal- lituksilla on oikeus saada koulutuspalvelujen tuottajalta hankintatoiminnan kannalta tarpeelliset tiedot tämän toiminnasta ja taloudesta.

7 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

8 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997. Laki on voimassa vuoden 1997 loppuun.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

9 §

Rahoitusta koskevat siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa aloitettu ammatillinen lisäkoulutus rahoitetaan tämän lain mukaisella hankintamäärärahalla. Lääninhallitus maksaa tästä määrärahasta

koulutusta järjestävän oppilaitoksen ylläpitäjälle korvauksen, joka määräytyy sekä valtionosuuden että koulutukseen liittyvän kotikunnan maksuosuuden osalta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

10 §

Opiskelijoita koskevat siirtymäsäännökset

Opiskelijoilla, jotka ennen tämän lain voimaantuloa ovat aloittaneet ammatillisen lisäkoulutuksen, on oikeus saattaa koulutus loppuun tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Opiskelijoille, jotka ennen tämän lain voimaantuloa ovat aloittaneet sellaisen ammatillisen lisäkoulutuksen, jossa opiskelijoille kuuluvat ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun lain (498/83) mukaiset opintososiaaliset edut, myönnetään koulutuksen aikana nämä edut tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisina.

2.

Laki**ammattillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan ammatillisista oppilaitoksista 10 päivänä huhtikuuta 1987 annetun lain (487/87) 18 §:n 3 momentti ja 31 d §, näistä 31 d § sellaisena kuin se on 3 päivänä elokuuta 1992 annetussa laissa (717/92), sekä

muutetaan 1 §:n 5 momentti ja 20 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 5 momentti 31 päivänä elokuuta 1990 annetussa laissa (764/90) ja 20 §:n 3 momentti 29 päivänä huhtikuuta 1994 annetussa laissa (307/94), seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

 Ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista ja
 valtakunnallisista erikoisoppilaitoksista sää-
 detään erikseen.

ammattilliseen perustutkintoon tähtäävässä ai-
 kuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa
 opetuksesta päättää tutkinnon perusteiden
 mukaisesti oppilaitos.

20 §

Opetussuunnitelmat

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tam-
 mikuuta 1997.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
 sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimen-
 piteisiin.

 Ammattitutkintolaissa

tarkoitettuun

3.

Laki**ammattillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista 31 päivänä elokuuta 1990 annetun lain (760/90) nimike, 1 §, 2 §:n 1 ja 3 momentti, 5 ja 15 §, seuraavasti:

Laki**ammattillisista aikuiskoulutuskeskuksista ja valtakunnallisista erikoisoppilaitoksista**

1 §

*Ammatillinen aikuiskoulutuskeskus ja
 valtakunnallinen erikoisoppilaitos*

Ammatillinen aikuiskoulutuskeskus, jäl-
 jempänä aikuiskoulutuskeskus, ja valtakun-

nallinen erikoisoppilaitos ovat ammatillisia
 oppilaitoksia.

Ammatillisen aikuiskoulutuskeskuksen ja
 valtakunnallisen erikoisoppilaitoksen tehtä-
 vänä on tarjota ja järjestää ammatillista ai-
 kuiskoulutusta ja sitä tukevaa muuta koulu-
 tusta. Niissä voidaan järjestää myös amma-

tillista aikuiskoulutusta tukevaa tai siihen läheisesti liittyvää palvelu-, tutkimus- ja työtoimintaa.

Mitä tässä laissa säädetään aikuiskoulutuskeskuksesta, koskee myös valtakunnallisia erikoisoppilaitoksia, ellei toisin säädetä.

2 §

Ammatillinen aikuiskoulutus

Ammatillisella aikuiskoulutuksella tarkoitetaan tässä laissa aikuiskoulutuksena annettavaa ammatillista peruskoulutusta sekä ammatillista lisäkoulutusta.

Ammatillinen lisäkoulutus rakentuu ammatilliselle peruskoulutukselle tai työssä hankitulle ammattitaidolle.

5 §

Johtosääntö

Tässä laissa tarkoitettulla oppilaitoksella on johtosääntö. Johtosäännössä määrätään toiminnan yleisistä perusteista, hallinnosta ja muista asioista siten kuin asetuksella säädetään. Johtosäännön hyväksyy johtokunta.

15 §

Opiskelijoiden opintososiaaliset edut

Opetustoimen viranomaisen ostamaan ammatilliseen peruskoulutukseen osallistuvalla opiskelijalla oppilaitos antaa samat opintososiaaliset edut kuin vastaavaan aikuiskou-

lutukseen osallistuvalla opiskelijalla annetaan ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun lain (498/83) mukaan.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Ammattienedistämislaitos AEL, Markkinointi-instituutti, MJK-instituutti, Kiinteistöalan koulutussäätiön ammatillinen erikoisoppilaitos, Suomen Yrittäjäopisto, Pohjois-Suomen Teollisuusopisto, Johtamistaidon Opisto JTO ja Tietomies muuttuvat tämän lain voimaan tullessa tämän lain 1 §:ssä tarkoitetuiksi valtakunnallisiksi erikoisoppilaitoksiksi. Oppilaitosten ylläpitämisluvut ovat muilta osin voimassa edelleen.

Tämän lain voimaan tullessa 3 momentissa tarkoitettussa oppilaitoksessa käynnissä olevaa koulutusta on jatkettava opetussuunnitelman mukaisesti niin, että opiskelijalla on mahdollisuus saada se päätökseen.

Myönnettäessä 3 momentissa mainituille oppilaitoksille tämän lain 12 §:n mukaista toiminta-avustusta, sen määräämisen pohjana pidetään mainittujen oppilaitosten vuonna 1996 saamaa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaan määrättyä valtionosuutta, jonka määrää muutetaan asteittain tämän lain voimaantulosta kolmen seuraavan vuoden aikana siten, että toiminta-avustuksen määrä vuonna 1999 saavuttaa saman tason kuin ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa.

4.

Laki**oppisopimuskoulutuksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään oppisopimuskoulutuksesta 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1605/92)
 1 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

1 §

*Oppisopimuskoulutus*hinnan määrittämisessä ja koulutuksen mitoit-
tamisessa.

 Ammattitutkintolain (306/94) mukaiseen
 ammattitutkintoon valmentava lisäkoulutus
 rinnastetaan ammatilliseen peruskoulutuk-
 seen koulutuksen järjestämisessä, yksikkö-

 Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tam-
 mikuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
 ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin
 toimenpiteisiin.

 Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 1996

Tasavallan Presidentti**MARTTI AHTISAARI**Opetusministeri *Olli-Pekka Heinonen*

2.

Laki**ammattillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan ammatillisista oppilaitoksista 10 päivänä huhtikuuta 1987 annetun lain (487/87) 18 §:n 3 momentti ja 31 d §, näistä 31 d § sellaisena kuin se on 3 päivänä elokuuta 1992 annetussa laissa (717/92), sekä

muutetaan 1 §:n 5 momentti ja 20 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 5 momentti 31 päivänä elokuuta 1990 annetussa laissa (764/90) ja 20 §:n 3 momentti 29 päivänä huhtikuuta 1994 annetussa laissa (307/94) seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Lain soveltamisala

 Ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista säädetään erikseen.

 Ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista ja valtakunnallisista erikoisoppilaitoksista säädetään erikseen.

18 §

Opetuksen järjestämisen perusteet

Ammatillinen lisäkoulutus rakentuu ammatilliselle peruskoulutukselle tai työssä hankitulle ammattitaidolle. Lisäkoulutus järjestetään jatkolinjoina, kursseina tai muulla taroituksenmukaisella tavalla.

 (3 mom. kumotaan)

20 §

Opetussuunnitelmat

 Ammattitutkintolaissa tarkoitettuun ammatilliseen perustutkintoon tai ammattitutkintoon tähtäävässä aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa ja ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon tähtäävässä jatkolinjoina järjestettävässä lisäkoulutuksessa opetuksesta päättää tutkinnon perusteiden mukaisesti oppilaitos.

 Ammattitutkintolaissa tarkoitettuun ammatilliseen perustutkintoon tähtäävässä aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa opetuksesta päättää tutkinnon perusteiden mukaisesti oppilaitos.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

31 d §

31 d §

Täydennyskoulutuksen rahoitus

Täydennyskoulutuksen rahoitus

Lääninhallitus voi valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa hankkia lääninsä koulutustarpeisiin täydennyskoulutusta ammatillisilta oppilaitoksilta.

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**ammattillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista 31 päivänä elokuuta 1990 annetun lain (760/90) nimike sekä 1 §, 2 §:n 1 ja 3 momentti, 5 ja 15 §, seuraavasti:

Laki**ammattillisista aikuiskoulutuskeskuksista ja valtakunnallisista erikoisoppilaitoksista**

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

*Ammatillinen aikuiskoulutuskeskus**Ammatillinen aikuiskoulutuskeskus ja valtakunnallinen erikoisoppilaitos*

Ammatillinen aikuiskoulutuskeskus, jäljempänä aikuiskoulutuskeskus, on ammattikasvatushallituksen alainen ammatillinen oppilaitos.

Aikuiskoulutuskeskuksen tehtävänä on tarjota ja järjestää ammatillista aikuiskoulutusta ja sitä tukevaa muuta koulutusta. Aikuiskoulutuskeskuksessa voidaan järjestää myös ammatillista aikuiskoulutusta tukevaa tai siihen läheisesti liittyvää palvelu-, tutkimus- ja työtoimintaa.

Ammatillinen aikuiskoulutuskeskus, jäljempänä aikuiskoulutuskeskus, ja valtakunnallinen erikoisoppilaitos ovat ammatillisia oppilaitoksia.

Ammatillisen aikuiskoulutuskeskuksen ja valtakunnallisen erikoisoppilaitoksen tehtävänä on tarjota ja järjestää ammatillista aikuiskoulutusta ja sitä tukevaa muuta koulutusta. Niissä voidaan järjestää myös ammatillista aikuiskoulutusta tukevaa tai siihen läheisesti liittyvää palvelu-, tutkimus- ja työ-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Ammatillinen aikuiskoulutus

Ammatillisella aikuiskoulutuksella tarkoitetaan tässä laissa aikuiskoulutuksena annettavaa ammatillista peruskoulutusta sekä *jatkokoulutusta ja täydennyskoulutusta*.

Jatkokoulutus ja täydennyskoulutus rakentuvat ammatilliselle peruskoulutukselle tai työssä hankitulle ammattitaidolle. *Jatkokoulutukseen kuuluu myös ammatillisista oppilaitoksista annetun lain 18 §:ssä tarkoitettu jatkolinjoina järjestettävä koulutus sekä täydennyskoulutukseen myös samassa pykälässä tarkoitettu kursseina järjestettävä koulutus.*

5 §

Johtosääntö

Aikuiskoulutuskeskuksella on johtosääntö. Johtosäännössä määrätään toiminnan yleisistä perusteista, hallinnosta ja muista asioista siten kuin asetuksella säädetään. Johtosäännön hyväksyy johtokunta. *Yksityisen aikuiskoulutuskeskuksen johtosäännön vahvistaa lääninhallitus ja kunnallisen aikuiskoulutuskeskuksen kunnanvaltuusto tai liittovaltuusto.*

15 §

Opiskelijoiden opintososiaaliset edut

Opetustoimen viranomaisen ostamaan ammatilliseen peruskoulutukseen *tai jatkolinjoina järjestettävään koulutukseen* osallistuvalla opiskelijalle oppilaitos antaa samat opintososiaaliset edut kuin vastaavaan aikuiskoulutukseen osallistuvalla opiskelijalle annetaan ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun lain (498/83) mukaan. *Tästä aiheutuneet kustannukset maksetaan oppilaitokselle valtion tulo- ja menoarviossa opetusministeriön pääluokkaan varatuista määrärahoista.*

2 §

Ammatillinen aikuiskoulutus

Ammatillisella aikuiskoulutuksella tarkoitetaan tässä laissa aikuiskoulutuksena annettavaa ammatillista peruskoulutusta sekä *ammatillista lisäkoulutusta*.

Ammatillinen lisäkoulutus rakentuu ammatilliselle peruskoulutukselle tai työssä hankitulle ammattitaidolle.

5 §

Johtosääntö

Tässä laissa tarkoitettulla oppilaitoksella on johtosääntö. Johtosäännössä määrätään toiminnan yleisistä perusteista, hallinnosta ja muista asioista siten kuin asetuksella säädetään. Johtosäännön hyväksyy johtokunta.

15 §

Opiskelijoiden opintososiaaliset edut

Opetustoimen viranomaisen ostamaan ammatilliseen peruskoulutukseen osallistuvalla opiskelijalle oppilaitos antaa samat opintososiaaliset edut kuin vastaavaan aikuiskoulutukseen osallistuvalla opiskelijalle annetaan ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun lain (498/83) mukaan.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Ammattienedistämislaitos AEL, Markkinointi-instituutti, MJK-instituutti, Kiinteistöalan koulutussäätiön ammatillinen erikoisoppilaitos, Suomen Yrittäjäopisto, Pohjois-Suomen Teollisuusopisto, Johtamistaidon Opisto JTO ja Tietomies muuttuvat tämän lain voimaan tullessa tämän lain 1 §:ssä tarkoitetuiksi valtakunnallisiksi erikoisoppilaitoksiksi. Oppilaitosten ylläpitämisluvut ovat muilta osin voimassa edelleen.

Tämän lain voimaan tullessa 3 momentissa tarkoitettussa oppilaitoksessa käynnissä olevaa koulutusta on jatkettava opetussuunnitelman mukaisesti niin, että opiskelijalla on mahdollisuus saada se päätökseen.

Myönnettäessä 3 momentissa mainituille oppilaitoksille tämän lain 12 §:n mukaista toiminta-avustusta, sen määrämisen pohjana pidetään mainittujen oppilaitosten vuonna 1996 saamaa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaan määrättyä valtionosuutta, jonka määrää muutetaan asteittain tämän lain voimaantulosta kolmen seuraavan vuoden aikana siten, että toiminta-avustuksen määrä vuonna 1999 saavuttaa saman tason kuin ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa.

4.

Laki**oppisopimuskoulutuksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään oppisopimuskoulutuksesta 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1605/92)
1 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutuksella tarkoitetaan työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä harjoitettavia ammatillisia opintoja, joita täydennetään tietopuolisilla opinnoilla.

Oppisopimuskoulutusta järjestetään sekä nuorisosteen että aikuisten ammatillisena peruskoulutuksena ja lisäkoulutuksena.

Ammattitutkintolain (306/94) mukaiseen ammattitutkintoon valmentava lisäkoulutus rinnastetaan ammatilliseen peruskoulutukseen koulutuksen järjestämisessä, yksikköhinnan määrittämisessä ja koulutuksen mitoittamisessa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
